

Naturmangfold i tiltaksområdet for detaljplan Vettalsvegen

Sammendrag/konklusjon

Norconsult har kartlagt biologisk mangfold langs Vettalsvegen i Ullensaker kommune som del av et vannledningsprosjekt. Undersøkelsen dekker en strekning på 1,7 km fra Nybakk til Skytterhuset Reierstad.

Kartleggingen følger plan- og bygningslovens krav om hensyn til natur og miljø, og vurderer arter etter Miljødirektoratets kategorier.

Gulspurv er den eneste truede arten som direkte berøres av tiltaket, men påvirkningen er vurdert som svak og midlertidig.

Storsalamander er registrert som både prioritert og nær truet art, med historisk tilknytning til en gårdsdam ved Nordre Kværner.

Ingen fredete arter, spesielle økologiske former eller andre spesielt hensynskrevende arter er registrert.

Fremmede arter som hagelupin og kjempespringfrø er funnet, og tiltak anbefales for å hindre spredning.

Tiltaksområdet deles inn i soner for å sikre korrekt håndtering av masser og bevare eksisterende artsmangfold.

Hagelupin krever spesielle tiltak som tildekking med rene masser for å hindre spiring fra frøbank.

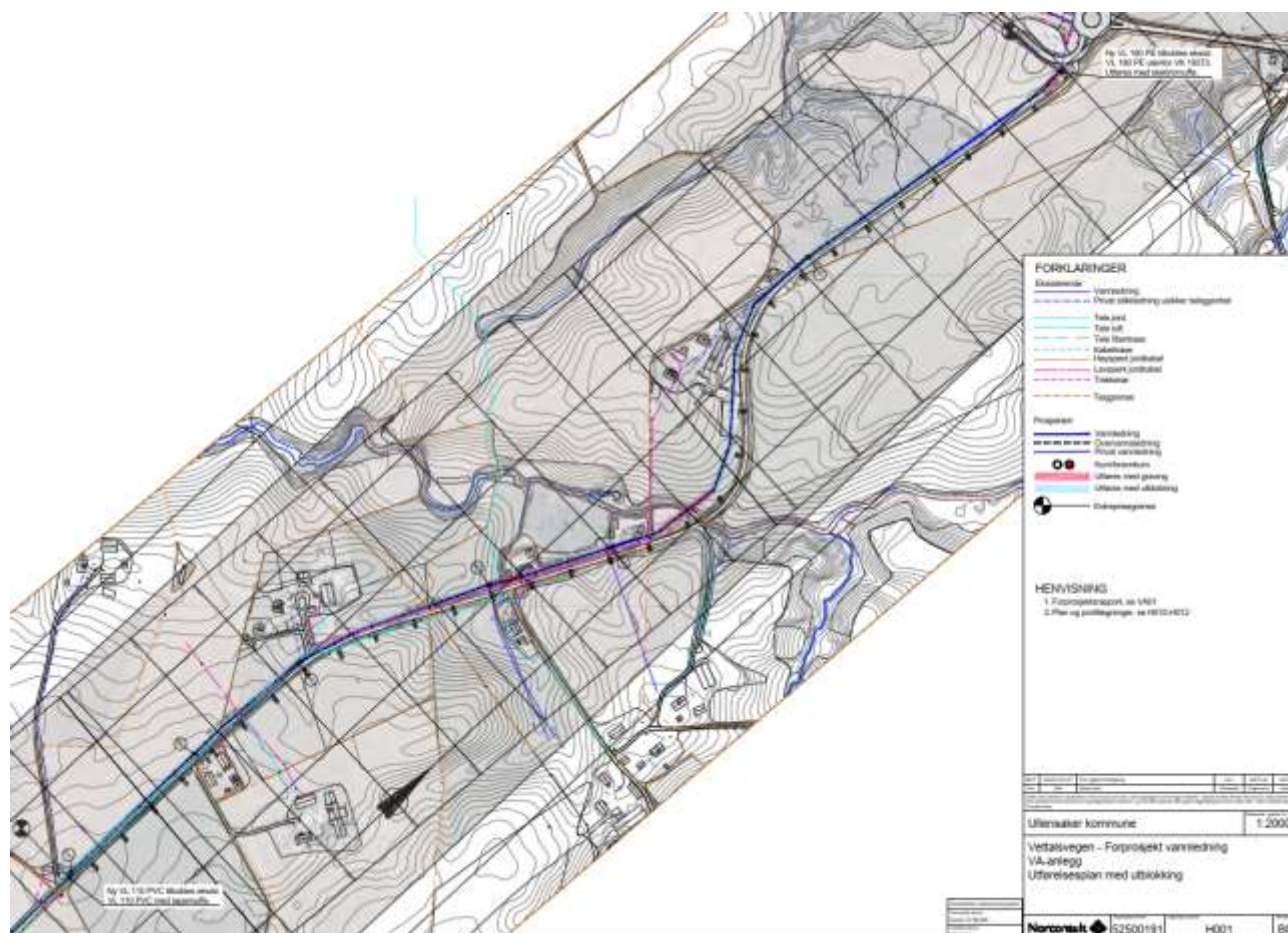
Kjempespringfrø må bekjempes før gravearbeid, og masser med denne arten må håndteres og overvåkes nøye.

Revisjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent
A01	2025-08-27	Naturmangfold, funn og anbefalinger	AUDSKR		
J02	2025-08-28			P-M. Eid	HaTvei

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

1 Innledning

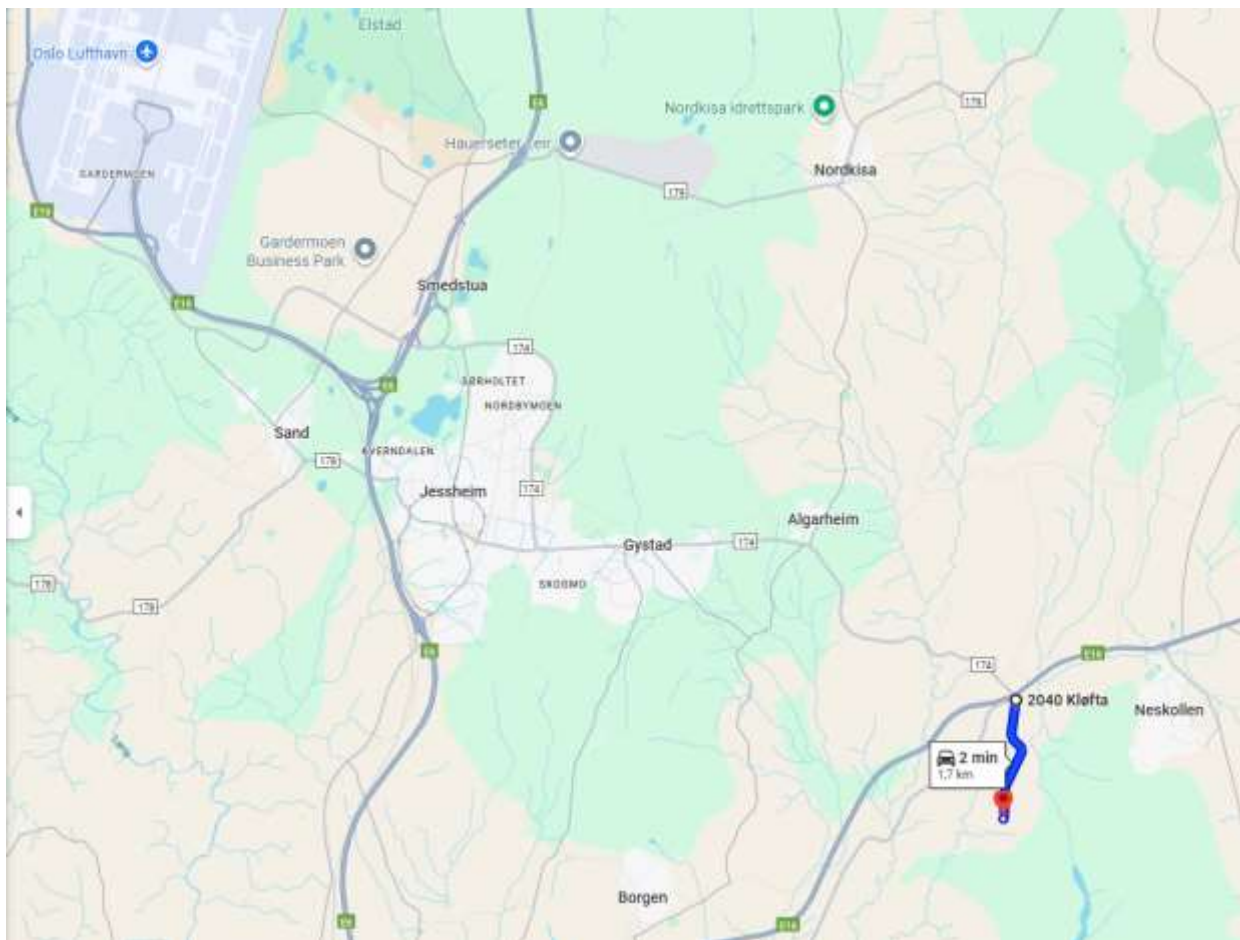
Norconsult har kartlagt biomangfold langs Vettalsvegen, som en del av detaljprosjekteringen av vannledning fra Nybakk i nord (der Vettalsvegen møter E16) til Skytterhuset Reierstad i sør.

Figur 1 Strekningen hvor naturmangfold er kartlagt langs Vettalsvegen.

2 Områdebeskrivelse

Prosjektområdet ligger på Kløfta i Ullensaker kommune.

Figur 2 Vettalsvegen ligger øst for E6 og sør for E16.

Distansen som er undersøkt strekker seg over 1,7 km.

3 Metode og feltarbeid

Plan- og bygningslovens formålsparagraf slår fast at loven skal fremme bærekraftig utvikling og ta hensyn til natur og miljøverdier. Ved undersøkelse av naturmangfoldet blir funnene i prosjektområdet sammenlignet med Miljødirektoratets database for «arter av nasjonal forvaltningsinteresse» [1]. Artene er gruppert i følgende 8 kategorier:

3.1 Arter av særlig stor forvaltningsinteresse

1. Truede arter (CR, EN, VU i Rødlisten for arter)
2. Prioritert art etter NML
3. Fredete arter
4. Spesielle økologiske former
5. Andre spesielt hensynskrevende arter

3.2 Arter av stor forvaltningsinteresse

6. NT i Rødlisten for arter

3.3 Fremmede arter

7. Fremmede arter

3.4 Ansvarsarter

8. Ansvarsarter (der mer enn 25% av europeisk bestand befinner seg i Norge)

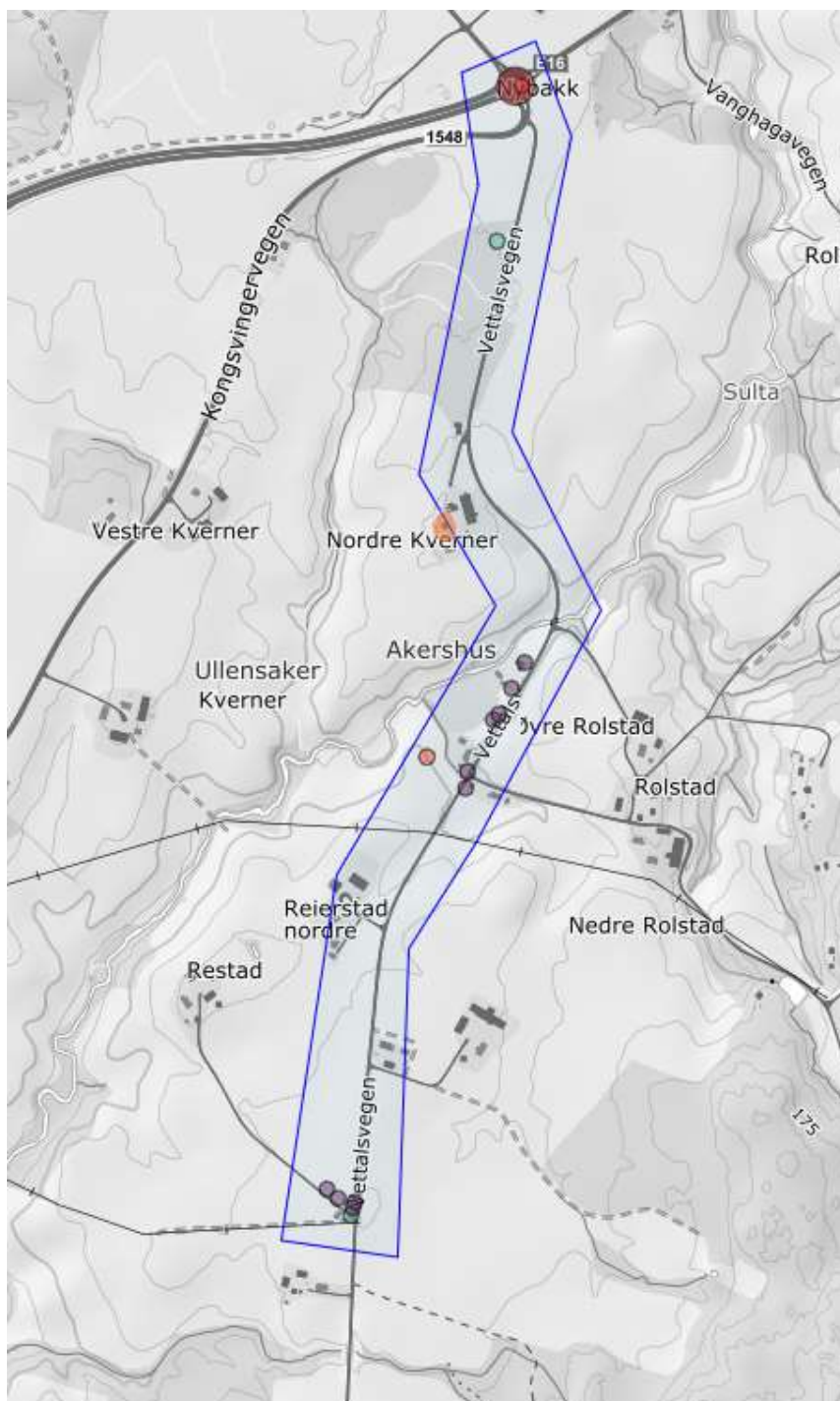
Funn av arter innen disse kategoriene medfører ulike tiltak i prosjektet, avhengig hvilke funn som blir gjort.

3.5 Feltarbeid

Kartleggingen i denne undersøkelsen ble gjennomført både ved å samle informasjon om registreringer som allerede er gjort tidligere i området og deretter to besøk i traseen.

Feltarbeidet ble utført ved hjelp av tradisjonelle registreringsmetoder for de ulike artsgruppene med direkte observasjon av planter og dyr langs traseen.

4 Resultater

Figur 3 Plassering av artsregistreringer langs Vettalsvegen. Illustrasjonen viser alle registreringer som ligger i den nasjonale portalen Artskart, fram til og med 2025 [2].

4.1 Truede arter

Fiskemåke (VU), gulspurv (VU) og hønsehauk (VU) er registrert i eller nært planområdet. Rundkjøringen i nord er av ornitologer benyttet som registreringspunkt for arter som sees i området. Av disse er det gulspurv som er relevant for selve tiltaket. Gulspurven benytter arealene i planområdet direkte, blant annet gjennom sinking av frø. De andre artene er med stor sannsynlighet registrert når de passerer over eller forbi og benytter områdene på annen måte. Gulspurv er knyttet til kulturlandskapet og er frøspiser. Denne arten skaffer seg føde i kantsonen i jordbrukslandskapet. Arten kan i anleggsfasen påvirkes svakt negativt av tiltaket. Når kantsonen er gjenopprettet med vegetasjon vil arealene igjen kunne benyttes av gulspurv. For de øvrige artene i denne kategorien blir hverken mattilgang eller hekkeplasser berørt.

4.2 Prioriterte arter

Prioriterte arter er arter som har fått en særskilt beskyttelsesstatus etter naturmangfoldloven §§ 23 og 24, fordi de har en truet bestandssituasjon, genetiske særtrekk som er særlig knyttet til Norge, eller er omfattet av internasjonale forpliktelser. Utpekingen av slike arter er begrunnet i målet om å sikre levedyktige bestander og bevare det genetiske mangfoldet på lang sikt, og innebærer blant annet forbud mot uttak, skade og ødeleggelse, samt vern av artens økologiske funksjonsområder

Av de registrerte artene er den prioriterte arten storsalamander registrert [3]. Registreringen er knyttet til et areal rundt den vestligste bygningen på gården Nordre Kværner. På tunet var det en gårdsdam på 1900-tallet hvor storsalamander antagelig ynglet regelmessig. Yngleområdet vil ikke berøres av tiltaket. I tillegg vil tiltaket i liten grad hindre forflytninger i terrenget for arten siden det ikke tilføres nye hindre eller endres på arealer som i dag benyttes til trekk og forflytning for salamander. Bekker og fuktdrag opprettholdes.

Figur 4 Gårdsdammen på Nordre Kverner sees til venstre på tunet, i et situasjonsbilde fra 1974.

4.3 Fredete arter

Ingen registrert

4.4 Spesielle økologiske former

Ingen registrert

4.5 Andre spesielt hensynskrevende arter

Ingen registrert

4.6 Nær truede arter (NT)

Storsalamander (se punkt 5.2).

I tillegg er fugleartene lerkfalk, sanglerke og stær registrert i prosjektområdet. Ingen av disse artene vil påvirkes negativt av tiltaket. Mattilgang og hekkeplasser blir ikke negativt berørt.

4.7 Fremmede arter

Fremmedartsforskriften krever at fremmede arter ikke spres [2]. De to artene hagelupin og kjempespringfrø er registrert i planområdet.

4.8 Ansvarsarter

8. ansvarsarter (>25% av europeisk bestand i Norge)

5 Anbefalinger og avbøtende tiltak

Prosjektområdet er smalt og langt. En følge av dette er at massene som skal graves i (behandles) befinner seg i arealer der jordsmonn, driftsform eller artsmangfold er svært ulike. For å unngå at arter som ikke skal flyttes eller spres til arealer hvor de ikke hører hjemme er det derfor formålstjenlig å dele inn tiltaksområdet i ulike soner. Graving, flytting eller annen håndtering av masser bør derfor behandles separat i de ulike sonene på grunn av det ulike artsmangfoldet.

- Masser fra samme sone kan da benyttes slik prosjektet finner det formålstjenlig
- Masser fra ulike soner skal holdes separat

Sonene vil bidra til at kravet om å hindre spredning av fremmede arter kan oppfylles.

5.1 Soneinndeling ift. massehåndtering

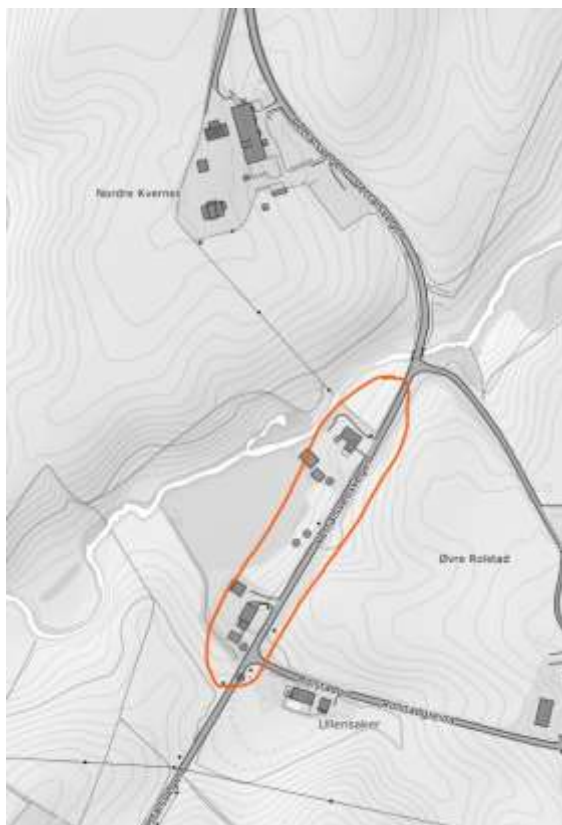
Figur 5 Anbefalte soner for massehåndtering langs Vettalsvegen.

Artsmangfoldet og jordsmonnet er ulikt fordelt i tiltaksområdet. For å hindre spredning av fremmede arter og samtidig i størst mulig grad oppnå videreføring av de artene som allerede er etablert langs veien, anbefales det å følge soneinndelingen strengt med tanke på hvor masser mellomlagres og gjenbrukes underveis i prosjektet.

5.2 Hagelupin

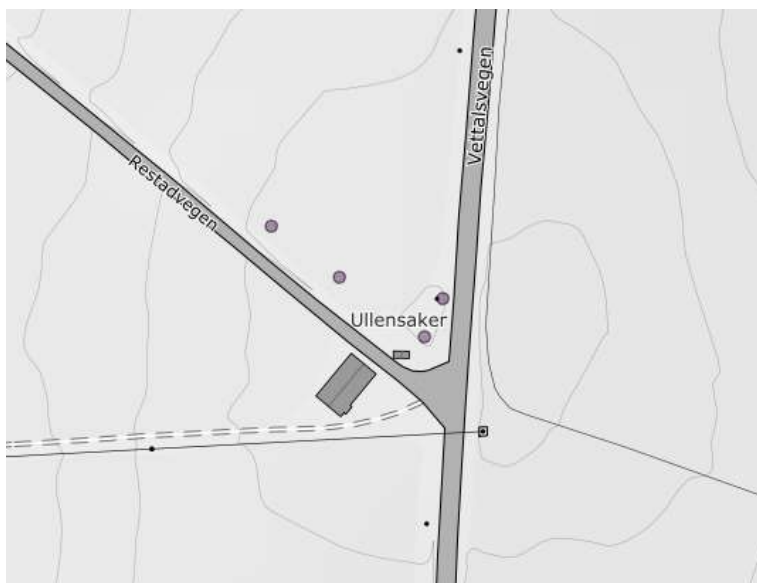
Hagelupin er en svært utbredt fremmed art, som er kategorisert som høyrisikoart. Den spres langs veier og langs vassdrag. Den er vanskelig å bli kvitt, og har evnen til å utkonurrere stedegne arter på grunn av sin evne til å endre jordsmonnet til egen fordel. I dette prosjektet anbefales det, for de to sonene hvor den er påvist (sone 3 og sone 5) å legge toppmassene nederst og dekke de med ca. 50 cm med rene masser oppå.

Arten befinner seg i to områder innen tiltaksområdet, sone 3 og 5. Den nordligste forekomsten har hagelupin tett inntil veien mellom første bolig sør for Sulta og sørover til krysset mellom Vettalsvegen og Rolstadgreina. Massehåndteringen innen denne sonen bør holdes strengt internt. I tillegg bør rene masser legges øverst når tiltaket er gjennomført, for å hindre at frøbanken til hagelupin får mulighet til å spire på nytt.

Figur 6 Registreringer av hagelupin i en sone sør for bekken Sulta.

Det er også registrert hagelupin helt sør i prosjektområdet. Dette er satt av som en egen sone for å hindre at denne forekomsten blir spredd til andre deler av prosjektområdet. Hagelupin spres også lett langs vassdrag. Så masser med hagelupin må holdes unna bekken Sulta, slik at ikke anleggsarbeidet medfører at hagelupin spres med bekken.

Figur 7 Hagelupin i krysset mellom Vettalsvegen og Restadvegen.

Den sørligste delen av tiltaksområdet er derfor anbefalt å være en egen sone (se Figur 5). Anbefalingene for massehåndtering er det samme som for forekomsten i sone 3.

5.3 Kjempespringfrø

Kjempespringfrø er registrert i hagen til det nordligste huset i sone 3.

Figur 8 Forekomst av kjempespringfrø i sone 3 langs Vettalsvegen.

Informasjon om anbefalt behandling av kjempespringfrø [2]:

Bekjemping før gravearbeider: Lukes/klippes før blomstring, for å hindre frøspredning. Nye skudd og greiner utvikles ofte om de knekkes tidlig i blomstringsperioden. Dersom blomstring har startet, må plantematerialet samles i sekker. Vær obs på at små individer kan blomstre. Arten blomstrer seint i vekstsesongen (august-september).

Hva gjøres med organisk avfall: Sendes til forbrenning eller kompostering. Kan massene gjenbrukes: Ja, kan brukes i arealer som skal skjøttes jevning (ukentlig), f.eks. plenarealer. Dersom det er vassdrag eller fuktige områder i nærheten, anbefales ikke gjenbruk. Oppgraving: Graves 0,5 m ned under der forekomsten står. Øverste del av topplag (20 cm) tas av i en radius på 7 m dersom arten har hatt frøspredning året hvor gravearbeider skjer. Tildekking: Dekkes med minst 0,5 m fyllmasser, ev. ugjennomtrengelig duk og 0,2 m fyllmasser. Arealer må være tildekket i minst 2 år. Oppfølging: Bør overvåkes i 2-3 år. Ev. nye forekomster bekjempes.

Mellomlagring: Massene lagres oppå duk/tett dekke, og dekkes med ugjennomtrengelig duk.

Rengjøringskrav: Jordrester fjernes med avbørsting/spyling

Anbefalingen for kjempespringfrøforekomsten i dette prosjektet er å kontakte grunneier for å finne ut om forekomsten fortsatt er til stede, og komme i dialog om videre behandling av arten. Dersom dette er en forekomst som ikke kommer i direkte konflikt med gravearbeidene kan prosjektet se bort fra registreringen.

Dersom den står i arealer som prosjektet skal berøre direkte anbefales dialog om videre behandling av forekomsten, og å følge de råd som gis av Miljødirektoratet.

6 Referanser

- [1] Miljødirektoratet, «Arter av nasjonal forvaltningsinteresse,» [Internett]. Available: <https://kartkatalog.miljodirektoratet.no/dataset/details/21>.
- [2] Artsdatabanken, «Artskart,» [Internett]. Available: artskart.artsdatabanken.no.
- [3] B. K. Dervo, «Forvaltning av storsalamander i Norge,» Norsk institutt for naturforskning, Lillehammer, 2018.
- [4] Lovdata, «Forskrift om fremmede organismer,» [Internett]. Available: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-19-716?q=fremmede%20organismer>.
- [5] Miljødirektoratet, «Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter,» 2018. [Internett]. Available: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m982/m982.pdf>.